

TALSU
NOVADS

APSTIPRINĀTS ar Talsu novada pašvaldības domes
26.10.2023. lēmumu Nr. 397 (prot. Nr. 19, 2. punkts) "Par
Talsu novada pašvaldības rīcības programmu "Priekšlaicīgas
mācību pārtraukšanas prevencijas sistēma un ieviešanas
plāns 2024.-2028. gadam""

TALSU NOVADA PAŠVALDĪBA

**TALSU NOVADA PAŠVALDĪBAS
RĪCĪBAS PROGRAMMA
"PRIEKŠLAICĪGAS MĀCĪBU PĀRTRAUKŠANAS
PREVENCIJAS SISTĒMA UN IEVIEŠANAS PLĀNS
2024.-2028. GADAM"**

SATURA RĀDĪTĀJS

Satura rādītājs	2
Saīsinājumi	3
Pamatojums.....	4
Konteksts	4
1. Esošās situācijas izvērtējums	6
1.1. Izglītības pakalpojumi un brīvā laika pavadīšanas iespējas	6
1.2. Projekta “Pumpurs” pieredze pašvaldībā	7
1.3. PMP riska indikācijas pašvaldībā	8
1.4. Atbalsta pasākumi izglītojamajiem un ģimenēm ar bērniem	9
1.5. Starpinstitūciju sadarbība	10
1.6. Secinājumi un nepieciešamās rīcības	11
2. PMP prevencijas sistēma.....	13
2.1. Stratēģiskie mērķi	13
2.2. PMP prevencijas sistēmas ieviešanas rīcības plāns pašvaldībā	15
2.3. Rezultatīvie rādītāji	22
2.4. PMP prevencijas sistēmas un aktivitāšu īstenošanas uzraudzība	23

SAĪSINĀJUMI

BEA – programma “Bērnu emocionālā audzināšana”

BT – Bāriņtiesa

BTA – bērnu tiesību aizsardzība

CAP – programma “Ceļvedis audzinot pusaudzi”

g. – gads/-i

IAP – individuālā atbalsta plāns

IP – Izglītības pārvalde

māc. g. – mācību gads

PMP – priekšlaicīga mācību pārtraukšana

PP – Pašvaldības policija

SD – Sociālais dienests

TN AP – Talsu novada Attīstības programma 2022.-2028. gadam

TN BJC – Talsu novada Bērnu un jauniešu centrs

TN IAS – Talsu novada izglītības nozares attīstības stratēģija 2023.-2028. gadam

VIIS – Valsts izglītības informācijas sistēma

VISC – Valsts izglītības un saturs centrs

VP – Valsts policija

PAMATOJUMS

Rīcības programmas "Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas prevencijas sistēma un ieviešanas plāns" (turpmāk – PMP prevencijas plāns) mērķi ir: 1) pilnveidot pašvaldības līmeņa priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas prevencijas sistēmu, 2) noteikt īstenojamo pasākumu kopumu, kas sekmētu savlaicīgu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risku pamanīšanu un novēršanu, un 3) sagatavoties Eiropas Savienības fondu darbības programmas 4.2.3.1. pasākuma "Integrēta "skola-kopiena" sadarbības programma atstumtības riska mazināšanai izglītības iestādēs" īstenošanai Talsu novada pašvaldībā.

PMP prevencijas plāna izstrāde ir noteikta dokumentā "Talsu novada izglītības nozares attīstības stratēģija 2023.-2028. gadam" (Stratēģija un rīcību daļa; R-1-6: "Nodrošināt ilgtspējīgu atbalstu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai").

PMP prevencijas plāns ir izstrādāts Eiropas Savienības fondu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa "Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus" projekta Nr. 8.3.4.0/16/I/001 "Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai" (turpmāk – projekts "Pumpurs") ietvaros.

PMP prevencijas plānu laikā no 2023. gada aprīļa līdz oktobra mēnesim sadarbībā ar konsultanti SIA "Dynamic University" projektu vadītāju levu Šternu izstrādāja Talsu novada pašvaldības un pieaicināto speciālistu darba grupa:

1. *Uldis Katlavs, Izglītības pārvaldes vadītājs;*
2. *Rudīte Blāze, Izglītības pārvaldes vadītāja vietniece, konkursa "Izcilākie Talsu novada izglītojamie un pedagogi vispārējās, profesionālās ievirzes un interešu izglītībā" vērtēšanas komisijas locekle;*
3. *Vēsma Gaiziņa, izglītības darba speciāliste, projekta "Pumpurs" pašvaldības koordinatore, Sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzībā locekle līdz 31.09.2023., darba grupas vadītāja;*
4. *Santa Veide, skolas direktore, projekta "Pumpurs" koordinatore;*
5. *Doloresa Lepere, Bērnu un jauniešu centra direktore;*
6. *Līva Karlsona, jaunatnes lietu speciāliste, izglītības metodiķe;*
7. *Asja Kuike, jomas leklājujoša izglītība koordinatore novadā, Pedagoģiski medicīniskās komisijas locekle, vispārējās izglītības skolotāja, skolotājs logopēds;*
8. *Kristīne Ceruka, skolas direktora vietniece, projekta "Pumpurs" koordinatore, speciālais pedagogs;*
9. *Anīta Rūtenberga, sociālais pedagogs, projekta "Pumpurs" koordinatore;*
10. *Inese Guļevska, Sociālā dienesta Ģimeņu atbalsta nodaļas vadītāja, Sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzībā priekšsēdētāja vietniece;*
11. *Ingunā Kronberga, sociālais darbinieks darbā ar jauniešiem, Sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzībā locekle;*
12. *Dina Ludevika, sociālais darbinieks darbā ar ģimenēm ar bērniem, Sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzībā pieaicinātais speciālists;*
13. *Vineta Lapiņa, Bāriņtiesas locekle;*
14. *Iveta Neivarte, Pašvaldības policijas priekšnieka vietniece, Sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzībā locekle;*
15. *Evīta Alksnīte, Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Ziemeļkurzemes Prevencijas grupas vecākā inspektore, Sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzībā pieaicinātais speciālists.*

Darba grupas palīgi:

1. *Anīta Āboliņa, izglītības darba speciāliste;*
2. *Baiba Purlica, izglītības darba speciāliste, Sadarbības grupas bērnu tiesību aizsardzībā locekle no 01.10.2023.*

KONTEKSTS

Priekšlaicīga mācību pārtraukšana (turpmāk – PMP) būtiski ierobežo indivīda izaugsmes un karjeras iespējas, radot nopietnas sociālās sekas vietējā kopienā un sabiedrībā kopumā. Mācību pārtraukšana visbiežāk nav spontāns

lēmums, bet gan ilgstošs process, kura pazīmes nereti var identificēt jau vismaz 1-3 gadus iepriekš¹. Savlaicīgas PMP riska indikācijas var sniegt dati par izglītojamo labbūtību, mācību sniegumu, speciālām vajadzībām, kavējumiem, uzvedības problēmām, sociālekonomisko statusu, sodāmību u.tml. PMP risku pašvaldībā var ietekmēt formālās un neformālās izglītības pieejamība un kvalitāte, sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība, iedzīvotāju vērtību orientācija, sadarbība starp izglītības iestādēm, pašvaldības dienestiem un valsts institūcijām.

Darbspējīga PMP prevencijas sistēma, kas nodrošina koordinētu speciālistu un dienestu iesaisti, ir nozīmīgs priekšnosacījums efektīvas PMP prevencijas un intervences īstenošanai pašvaldībā. PMP prevencijas sistēma ir pasākumu un procesu kopums, kas vērsts uz PMP risku mazināšanas atbalsta plānošanu un nodrošināšanu ar mērķi pilnveidot izglītības kvalitāti, mazināt atstumtības risku un veicināt ikviena izglītojamā potenciālu. PMP prevencijas sistēmas komponentes ir:

- starpinstitutionālās sadarbības modelī definēti PMP prevencijas stratēģiskie uzstādījumi;
- PMP risku identificēšana un izvērtēšana;
- PMP prevencijas aktivitātes;
- īstenošanas uzraudzība un datu monitorēšana.²

¹ Projekts "Pumpurs", PMP prevencijas koncepcija: rokasgrāmata izglītības darbiniekiem un pašvaldībām, pieejams http://www.pumpurs.lv/sites/default/files/2023-04/PMP_prevencijas_koncepcija_03-04-2023.pdf

² Turpat.

1. ESOŠĀS SITUĀCIJAS IZVĒRTĒJUMS

Šajā nodaļā analizēta Talsu novada līdzšinējā prakse PMP risku mazināšanā un starpinstiūciju sadarbībā.

1.1. Izglītības pakalpojumi un brīvā laika pavadīšanas iespējas

“Talsu novada izglītības nozares attīstības stratēģijā 2023.-2028. gadam” secināts, ka Talsu novada izglītojamajiem ir pieejams daudzveidīgs izglītības pakalpojumu un programmu piedāvājums un iedzīvotāju kopējā apmierinātība ar izglītības pakalpojumu pieejamību ir augsta. 1.1. tabulā apkopoti galvenie fakti, kas raksturo izglītības pakalpojumu pieprasījumu un piedāvājumu Talsu novadā.

1.1. tabula: **Izglītības pakalpojumu pieejamība un brīvā laika pavadīšanas iespējas Talsu novadā.**

Vispārējā izglītība	<ul style="list-style-type: none">2023./2024. māc. g. Talsu novadā ir 14 pirmsskolas izglītības iestādes, 3 sākumskolas, 7 pamatskolas (t.sk. 1 speciālās izglītības iestāde), 7 vidusskolas (t.sk. 1 privātā), valsts ģimnāzija.Pašvaldības pirmsskolas izglītības pakalpojumi ir pieejami visiem pirmsskolas vecuma bērniem, un tie tiek nodrošināti 24 vietās pašvaldības teritorijā.Vispārējās izglītības iestāžu tīkls pašvaldībā tiek veidots un uzturēts atbilstoši valsts izglītības politikai un normatīvajam regulējumam.Talsu novada izglītības iestādēs mācās 5311 izglītojamie (uz 31.05.2023.), no kuriem 1588 – pirmsskolas izglītības programmās, 3723 – 1.-12. klasēs.Atsevišķos gadījumos izaicinājums ir reemigrantu un izglītojamo, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda, veiksmīga iekļaušana izglītības procesā.
Profesionālās ievirzes izglītība	<ul style="list-style-type: none">Profesionālās ievirzes izglītības programmas mūzikā, mākslā, dejā un sportā Talsu novadā realizē 8 izglītības iestādes un tās ir pieejamas 7 vietās pašvaldības teritorijā (Talsi, Sabile, Stende, Valdemārpils, Dundaga, Roja, Mērsrags).2022./2023. māc. g. profesionālās ievirzes kultūrizglītības programmās bija 643 audzēkņi, sporta skolās – 1027 (kopā 1670).
Interese izglītība	<ul style="list-style-type: none">Interese izglītība tiek īstenota Talsu novada Bērnu un jauniešu centrā (turpmāk – TNBJC), vispārējās izglītības iestādēs, profesionālās ievirzes izglītības iestādēs, kā arī vietēja līmeņa kultūras centros (brīvā laika pavadīšanas centri, tautas nami, kultūras nami).TNBJC piedāvā plašu interese izglītības programmu piedāvājumu dejas, mūzikas, vizuālās un vizuāli plastiskās mākslas, teātra, vides, tehniskās jaunrades, sporta jomās, kā arī brīvā laika pavadīšanai.Dalībnieku skaits interese izglītībā ir 3819 (uz 31.05.2023.), taču daļa audzēkņu apmeklē vairākus pulciņus, tāpēc unikālo dalībnieku skaits varētu būt ~2500.Izaicinājums ir nodrošināt daudzveidīgu un visu interesēm atbilstošu interese izglītības piedāvājumu pirmsskolas izglītības iestādēs, kā arī bērniem, kas dzīvo lauku apvidos.
Darbs ar jaunatni	<ul style="list-style-type: none">Talsu novadā ir 9 jauniešu centri (Talsi, Pastende, Stende, Valdemārpils, Vandzene, Roja, Rojupe, Melnsils, Dundaga).Darba ar jaunatni atbalstam pašvaldībā darbojas sistēma: jaunietis – skolēnu pašpārvalde/ jauniešu organizācija/ jauniešu centri – jauniešu apvienība “TAS.ES”, Jaunatnes lietu konsultatīvā padome.Aktivitātes jauniešu auditorijai tiek piedāvātas arī pārvalžu kultūras centros un bibliotēkās.Izaicinājums darbā ar jaunatni ir sasniegt jauniešus ar nepietiekamu motivāciju, kā arī nodrošināt līdzvērtīgas iespējas lauku apvidos dzīvojošiem jauniešiem.
Brīvā laika pavadīšanas iespējas	<ul style="list-style-type: none">Pašvaldībā notiek regulāri un daudzveidīgi mākslas un kultūras, sporta u.c. pasākumi visiem novada iedzīvotājiem, t.sk. bērniem, jauniešiem un ģimenēm.Vasaras periodā bērniem tiek organizētas vasaras nometnes un jauniešiem – īslaicīgas vasaras nodarbinātības iespējas.Pašvaldības pilsētās un pagastu centros ir vingrošanas un rotaļu laukumi; Talsos un Valdemārpilī ir skeitparki; vasaras periodā – peldvietas, ziemā – slēpošanas trases.Izaicinājums ir attīstīta brīvā laika pavadīšanas iespēju nodrošināšana lauku apvidos dzīvojošiem, kā arī jauniešiem ar nepietiekamu motivāciju.

	<ul style="list-style-type: none"> Ne visos pagastu brīvā laika pavadīšanas centros tiek nodrošināta organizēta brīvā laika pavadīšana bērniem un jauniešiem.
Profesionālā izglītība	<ul style="list-style-type: none"> Talsu novadā nav profesionālās izglītības iestāžu. Vidēji 30-35% 9. klases absolventu izvēlas turpināt mācības profesionālās izglītības iestādēs. Izglītojamie visbiežāk izvēlas mācīties profesionālās izglītības iestādēs Ventspilī, Kandavā, Saldū, Rīgā vai Kuldīgā. Upesgrīvas pamatskolā, kas ir speciālās izglītības iestāde, izglītojamie var apgūt izglītības programmas “Būvdarbi” un “Ēdināšanas pakalpojumi”.
Speciālā izglītība	<ul style="list-style-type: none"> 2022./2023. māc. g. Talsu novadā mācījās 362 izglītojamie ar speciālām vajadzībām, no kuriem 87% apmeklēja vispārīzglītojošās skolās. Visās mācību iestādēs, kurās izglītojamie audzēkņi ar SV, tiek īstenotas speciālās izglītības programmas. Talsu novadā ir divas speciālās izglītības iestādes – Upesgrīvas pamatskola, kurā mācās 62 audzēkņi, 28 no tiem apgūst profesionālo izglītību, un speciālā pirmsskolas izglītības iestāde, kurā ir 44 audzēkņi ar SV.

1.2. Projekta “Pumpurs” pieredze pašvaldībā

Lai mazinātu izglītojamo skaitu, kas priekšlaicīgi pārtrauc mācības, no 2018. līdz 2023. gadam Latvijā tiek īstenots Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” (projekts “Pumpurs”). 2018./2019. māc. g. projektā “Pumpurs” dalību uzsāka 6 Talsu novada pašvaldības izglītības iestādes, bet projektā iesaistīto izglītības iestāžu skaits pakāpeniski palielinājās līdz 13 (no kopskaitā 17 pašvaldības vispārīzglītojošajām skolām). Projektā kopumā piedalījies 571 izglītojamais no Talsu novada pašvaldības izglītības iestādēm jeb ~15 % no visiem 1.-12. klašu izglītojamajiem. Projekta dalībnieki saņēmuši 2217 individuāla atbalsta pasākumus, t.sk. individuālas mācību priekšmetu konsultācijas, atbalsta speciālistu konsultācijas, ekonomisko atbalstu. Vidēji viens izglītojamais projektā saņēmis četrus atbalsta pasākumus.

1.2. tabula: Projektā “Pumpurs” iesaistīto izglītības iestāžu un īstenoto atbalsta pasākumu skaits Talsu novadā, 2018./2019.-2022./2023.māc. g.

Dalībnieku skaits	2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/2022			2022/2023	Kopā
	I semestris	II semestris	I semestris	II semestris	I semestris	II semestris	I semestris	II semestris	Brīvlaiks	I semestris	
Izglītības iestādes	6	7	10	10	8	8	11	13	5	13	13
Individuāla atbalsta pasākumi izglītojamajiem	279	268	207	235	204	228	253	341	21	181	2217

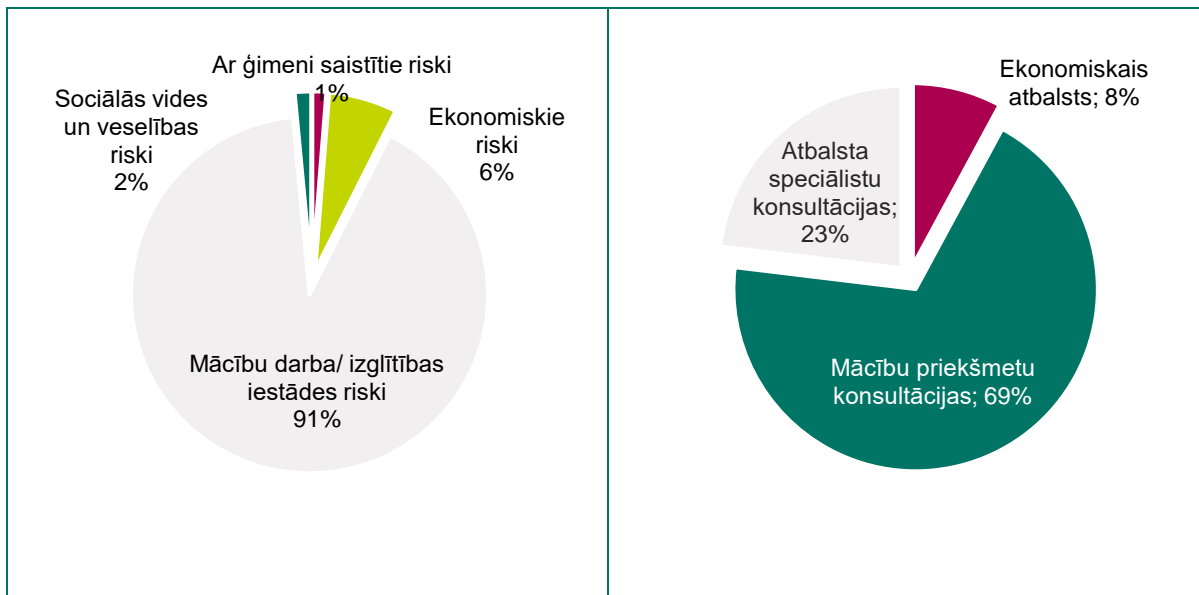
Izglītojamo individuālajos atbalsta plānos identificētie PMP riski 91 % gadījumu ir saistīti ar mācību darbu un izglītības iestādi un visbiežāk ietver grūtības mācību satura apguvē (43 %), iekavēta mācību satura apguvi iepriekšējā izglītības posmā (14 %), zemu mācību sasniegumus (13 %). Salīdzinoši retāk izglītojamajiem konstatēti ekonomiska rakstura riski (6 % jeb 137 IAP), sociālās vides un veselības riski (2 % jeb 33 IAP) un ar ģimeni saistītie riski (1 % jeb 28 IAP). Tomēr tas ir skaidrojams ar projekta risku uzskaites metodiku un piedāvātajiem atbalsta pasākumiem un faktiski sociālās vides un ar ģimeni saistītie riski varētu būt ievērojami augstāki, jo nereti tieši nelabvēlīgas attiecības ģimenē un nedroši sociālie apstākļi negatīvi ietekmē izglītojamo attieksmi un mācību motivāciju.

Projektā “Pumpurs” nodrošinātie atbalsta pasākumi Talsu novada izglītojamajiem visbiežāk ietvēra individuālas konsultācijas mācību priekšmetos, no kurām vispieprasītākās bija konsultācijas matemātikā (44 %), latviešu valodā (21 %) un angļu valodā (13 %). Kopskaitā visa projekta laikā Talsu novada izglītojamajiem nodrošinātas 15 216 individuālas konsultāciju stundas mācību priekšmetos, no tām matemātikā – 6649 konsultāciju stundas.

23 % projekta finansējuma Talsu novadā ieguldīti atbalsta speciālistu konsultāciju sniegšanā, no kurām visbiežāk izmantotas pedagoga konsultācijas (59 %), logopēda (15 %), pedagoga palīga (12 %), sociālā pedagoga (6 %),

psihologa (6 %) konsultācijas. Ekonomiskā atbalsta pasākumi ietvēra ēdināšanas un starppilsētu transporta pakalpojumu apmaksu un tie sniegti 137 Talsu novada izglītojamajiem.

1.1. attēls: Projektā “Pumpurs” identificētās PMP risku grupas un atbalsta pasākumu izlietojums Talsu novadā, 2018./2019.-2022./2023.māc. g.

1.3. PMP riska indikācijas pašvaldībā

Saskaņā ar VIIS datiem trīs gadu periodā Talsu novadā 21 skolēns pabeidzis 9. klasi ar liecību (bez apliecības), savukārt 43 izglītojamie tikuši atskaitīti (skat. 1.3. tabulu). Vidēji 4,5 % no visiem 1.-12. klašu izglītojamajiem turpināja mācības pagarinātajā mācību gadā, bet 1,2 % izglītojamie palika uz otru gadu. Izglītojamo, kuri ilgstoši un neattaisnoti kavē mācības (vairāk par 20 mācību stundām viena semestra laikā), vidējais īpatsvars ir 7 %.

1.3. tabula: PMP riska indikatori Talsu novadā, 2019./2020.-2021./2022.māc. g.

Nr.	Rādītājs	2019/2020		2020/2021		2021/2022	
		skaits	%	skaits	%	skaits	%
1	Izglītojamie, kuri 9. klasi beiguši ar liecību (nesaņemot apliecību)	5	0,1%	9	0,2%	7	0,02%
2	Atskaitītie izglītojamie	32	1,0%	8	0,2%	3	0,1%
3	Izglītojamie, kuri palikuši uz otru gadu	28	0,9%	47	1,3%	48	1,4%
4	Izglītojamie, kas mācās pagarinātajā mācību gadā	154	5,0%	125	4,0%	164	5,0%
5	Izglītojamie, kuri ilgstoši neattaisnoti kavējuši mācības (virs 20 neattaisnotām mācību stundām)	n/d	n/d	247	8,0%	200	6,0%

Zemākais mācību sniegums saistās tieši ar matemātikas apguvi. 2021./2022.māc. g. izglītojamo īpatsvars ar zemiem rezultātiem valsts pārbaudes darbos 9. klasēm matemātikā bija 9,8 %, latviešu valodā – 0,1 %, angļu valodā – 0,9 %.

1.4. tabula: Izglītojamo īpatsvars ar zemiem rezultātiem valsts pārbaudes darbos 9. klasēm Talsu novadā, 2021./2022.māc. g.

Periods	Mācību priekšmets	Izglītojamo īpatsvars ar zemiem rezultātiem
2021/2022	Matemātika	9,8%
	Angļu valoda	0,9%
	Latviešu valoda	0,1%

Kopš 2021./2022. māc. g. Talsu novada pašvaldības izglītības iestādēs katru gadu tiek veikts emocionālās labbūtības monitorings, izmantojot Edurio platformu. 2022. gada labbūtības aptaujā piedalījās 635 skolēni,

2023. gadā – 1446. 2023. gadā 55 % aptaujāto skolēnu atzīst, ka skolā jūtas labi vai ļoti labi, savukārt 36 % – viduvēji.

Lielākā daļa skolēnu aptaujā norāda, ka viņus apmierina mācību telpas (tās ir sakoptas un gaišas), kā arī pedagogu attieksme – pedagogi pret skolēniem izturas ar cieņu, vērtējumi tiek izlikti godīgi, skolēni uzticas pedagogiem un ir droši, ka skolas vadība un pedagogi sniegs palīdzību, ja tas būs nepieciešams. Skolēni apliecina arī, ka ir informēti par skolas aktualitātēm un jūtas iesaistīti mācību vides veidošanā, kopā ar pedagogiem apspriež darāmos darbus un plāno nākotnes uzdevumus.

Vienlaikus skolēni norāda arī uz lietām, kuras vēlētos mainīt skolās. Daudzi min, ka vēlētos saprotošāku skolotāju attieksmi, lielāku uzmanību no skolotāju puses un papildus laika veltīšanu apgūstamās vielas izskaidrošanai. Izglītojamie vēlas, lai stundās būtu iespēja strādāt radošāk un iespēja izpausties individuāli. Daudzi norāda arī uz pārāk lielu mājas darbu daudzumu un stresu mācību stundās, nepieciešamību labiekārtot mācību vidi, nodrošinot ērtas atpūtas vietas un atsevišķas mācību zonas dažādiem vecuma posmiem. Skolēni norāda arī uz interesējošu pulciņu trūkumu, un vēlētos vairāk sportisku aktivitāšu un pasākumu. Daži skolēni norāda, ka skolās būtu jāpanāk stingrāka skolas noteikumu ievērošana.

Pedagogu labbūtnības aptaujā 2023. gadā piedalījās 314 skolotāji, un viņi norāda, ka svarīgākie aspekti, kas skolotājiem palīdz savā skolā justies labi, ir iespēja darīt darbu, kas patīk, pozitīvs mikroklimats, labi darba apstākļi, laba komanda un skolas administrācijas atbalsts, saprotami pienākumi un skaidras vadlīnijas darbam. Liela nozīme pedagogu labbūtnībā ir motivēti skolēni, skolēnu mācību sasniegumi, izglītojamo un vecāku pozitīva attieksme un cieņpilnas attiecības.

33 % skolu un 21 % pirmsskolas pedagogu apliecina, ka pēdējo 6 mēnešu laikā ir apsvēruši domu mainīt nodarbošanos, kā galvenos iemeslus minot neapmierinātību ar jauno izglītības standartu, projektu Skola2030, nemitīgas pārmaiņas un nenoteiktību, mācību līdzekļu un grāmatu trūkumu, kā arī neapmierinošu izglītojamo un vecāku attieksmi. Arī skolotāji norāda, ka svarīgi ir panākt skolas iekšējo noteikumu ievērošanu. Daudzi min vajadzību pēc atbalsta darbā ar bērniem ar mācību un/vai uzvedības traucējumiem un vajadzību pēc psihoemocionāla atbalsta, norādot arī uz nepieciešamību palielināt atbalsta personāla klāstu un pieejamību (jo īpaši – sociālais pedagogs, pedagogu palīgi). Pedagogiem vajadzīgs atbalsts darbā ar vecākiem, t.sk. agresīvi noskaņotiem (noderīgas būtu rekomendācijas konkrētām rīcībām konfliktu risināšanā). Skolotāji norāda uz nepieciešamību pēc labiekārtotas atpūtas zonas skolotājiem. Motivācijā un labbūtnībā mazsvarīgi nav arī materiālie apsvērumi – sabalansēta slodzes un atalgojuma proporcija, atbalsts veselības aprūpē (apdrošināšana), transporta, ceļa izdevumu kompensācija.

1.4. Atbalsta pasākumi izglītojamajiem un ģimenēm ar bērniem

Lai palīdzētu katram izglītojamajam iegūt kvalitatīvu izglītību, izglītības iestādes var veidot atbalsta komandas. Tās ietver speciālistu grupu, kas savu kompetenci ietvaros veic pedagoģiskās, psiholoģiskās un sociālās palīdzības koordinēšanu un nodrošināšanu izglītojamajiem, iesaistot to vecākus, pedagogus, izglītības iestādes darbiniekus. Atbalsta personāla pieejamība ir nozīmīga, lai paaugstinātu emocionālās drošības un piederības līmeni, risinot dažādas izglītojamo individuāla rakstura problēmas. Uz 15.08.2023. izglītības psihologs ir pieejams 13 Talsu novada izglītības iestādēs, logopēds – 30, sociālais pedagogs – 16, speciālais pedagogs – 9, speciālās izglītības skolotāji – 4, pedagoga palīgs – 13 izglītības iestādēs. Izglītības pārvaldē ir speciālists, izglītības psihologs, kas sniedz atbalstu izglītības iestādēm, kurās šāda speciālista nav. Izglītojamo skaits uz 1 atbalsta speciālista likmi visā pašvaldībā 2021./2022. māc. g. bija 90:1. "Talsu novada izglītības nozares attīstības stratēģijā 2023.-2028. gadam" secināts, ka atbalsta speciālistu nodrošinājums Talsu novada pašvaldības izglītības iestādēs ir nepietiekams.

1.5. tabula: **Atbalsta speciālistu nodrošinājums Talsu novada pašvaldības izglītības iestādēs, 2021./2022. māc. g.**

Atbalsta speciālists	Likmju skaits		Izglītojamo skaits uz 1 atbalsta speciālistu likmi	
	Skolas	PII	Skolas	PII
1	2	3	4	5
Izglītības psihologs	6,1	1,8	613,1	852,2
Sociālais pedagogs	11,5	-	322,5	-
Skolotājs logopēds	11,3	16,7	328,8	92,1
Pedagoga palīgs	10,9	n.a.	340,5	n.a.

Atbalsta speciālists	Likmju skaits		Izglītojamo skaits uz 1 atbalsta speciālistu likmi	
	Skolas	PII	Skolas	PII
1	2	3	4	5
Speciālais pedagogs	2,7	-	1389,1	-
Speciālās izglītības skolotājs	1,8	0,2	2089,6	10226,7
Karjeras konsultants	2,0	n.a.	1831,6	n.a.

Talsu novada pašvaldībā ir pieejams daudzveidīgs atbalsta mehānismu klāsts izglītojamajiem un ģimenēm ar bērniem. Talsu novada izglītojamajiem pašvaldība nodrošina šādus atbalsta pasākumus:

- **Interesu izglītības** programmu apguve ir **bezmaksas**;
- Pašvaldība sedz **braukšanas izdevumus** vispārējās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības un profesionālās ievirzes izglītības iestāžu izglītojamajiem un nodrošina **izglītojamo pārvadājumus** novada pašvaldības administratīvajā teritorijā;
- Pašvaldība nodrošina **brīvpusdienas** pirmsskolas izglītības izglītojamajiem, kuri apgūst 6-gadīgo apmācību, bērniem, kuriem nepieciešama uztura korekcija, un bērniem, kuri apgūst speciālās izglītības programmas, kā arī izglītojamajiem no 5. līdz 7. klasei;
- **Pabalsts bērnu ēdināšanas** izglītības iestādēs izdevumu apmaksai daudz bērnu ģimenēm, ja daudz bērnu ģimene nesaņem valsts vai pašvaldības apmaksātas brīvpusdienas;
- Tiek nodrošināts finansiālais atbalsts bērnu un jauniešu **nomētņēm**;
- Trūcīgām un maznodrošinātām mājāsaimniecībām iespēja saņemt pabalstu individuālo **mācību piederumu iegādei**, bērnu ēdināšanas izdevumu apmaksai, profesionālās izglītības apguvei;
- Pabalsts individuālo mācību piederumu iegādei bērnam ar invaliditāti vai ar funkcionāliem traucējumiem;
- Talsu novadā deklarētajiem iedzīvotājiem pašvaldība sedz **pirmsskolas izglītības programmas izmaksas**, ja bērns apmeklē privātu izglītības iestādi vai izmanto **privātu bērnu uzraudzības pakalpojumu**.

Talsu novada pašvaldība sniedz sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus, t.sk. veic sociālo darbu ar ģimenēm un bērniem, nodrošina palīdzību krīzes situācijās, nepieciešamības gadījumā sniedz informatīvu, psiholoģisku un praktisku palīdzību. 2022. gadā regulārs sociālais darbs tika nodrošināts 151 Talsu novadā deklarētai ģimenei, sociālo palīdzību saņēma 1085 ģimenes ar bērniem, 55 jauniešiem sniegti atbalsta pasākumi. Talsu novada Sociālā dienesta pakalpojumi ģimenēm ar bērniem:

- **Sociālais darbs** ar ģimenēm ar bērniem;
- **Ģimeņu asistenta** pakalpojums;
- **Psihologa** pakalpojums;
- **Psihosociālās** sociālā darbinieka konsultācijas;
- Individuālās sociālā darbinieka konsultācijas **jauniešiem**;
- Atbalsta, izglītojošā grupa "**Bērnu emocionālā audzināšana**" (BEA) pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērnu vecākiem (līdz 12 vecākiem grupā);
- Atbalsta, izglītojošā grupa "**Ceļvedis audzinot pusaudzi**" (CAP) pusaudžu vecuma bērnu vecākiem (līdz 12 vecākiem grupā);
- **Jauniešu atbalsta grupa** (līdz 10 jaunieši grupā);
- **Sociālās rehabilitācijas** pakalpojumi bērniem, kuri cietuši no prettiesiskām darbībām un vardarbības;
- Sociālā dienesta **konsultācijas izglītības iestādēm** par atkarību problēmām;
- u.c.

Talsu novada pašvaldība sadarbojas ar nodibinājumu "Ģimeņu un bērnu attīstības centrs Brīnumiņš", kurš sniedz dažādus atbalsta pakalpojumus: Montesori nodarbības, mūzikas nodarbības, smilšu terapija, fizioterapija, ergoterapija, kanisterapija.

1.5. Starpinstitūciju sadarbība

Talsu novadā darbojas Sadarbības grupa bērnu tiesību aizsardzībā (turpmāk – Sadarbības grupa BTA). Sadarbības grupas BTA sastāvā iekļauti pārstāvji no Talsu novada bāriņtiesas, Sociālā dienesta, Izglītības pārvaldes, Pašvaldības policijas, kā arī pieaicināts pārstāvis no Valsts policijas. Sadarbības grupas BTA darbības mērķis ir nodrošināt starpinstitucionālo sadarbību, analizējot un risinot bērnu tiesību aizsardzības jautājumus pašvaldībā. Darba grupa savu darbību veic un lēmumus pieņem sēdēs, kas tiek protokolētas. Sadarbības grupas BTA darbības kontroli īsteno Domes Sociālo, izglītības, kultūras un sporta jautājumu komiteja.

Daļu uzdevumu Sadarbības grupas BTA deleģē Administratīvā komisija, lai izstrādātu korekcijas plānu pēc likumpārskatīšanas vai vardarbības gadījumiem; daļa uzdevumu ietver palīdzību izglītības iestādēm nodrošināt, lai izglītojamie regulāri apmeklētu izglītības iestādes. Sēdēs piedalās izglītojamie un to vecāki, kā arī atbalsta personāla pārstāvis no izglītības iestādes. Sarunu rezultātā izglītojamajiem tiek sagatavots uzvedības korekcijas plāns vai turpmākās rīcības plāns. Visbiežāk plāns ietver regulāru izglītojamā sadarbību ar sociālo darbinieku darbu ar jauniešiem. Ir gadījumi, kad izglītojamajam uz sēdi ir jāierodas atkārtoti. Daudzos gadījumos plāna īstenošana noved pie sekmīga rezultāta, kad izglītojamais turpina un pabeidz mācības, taču sastopami arī gadījumi, kad tiek īstenoti atbalsta pasākumi, taču izglītojamais tomēr priekšlaicīgi pamet mācības. Reizēm pieejamie atbalsta pasākumi izrādās neefektīvi. Praksē sastopami arī tādi gadījumi, kad individuālā atbalsta plānā noteiktais sociālais darbinieka darbs ar jauniešiem pozitīvi ietekmē izglītojamā motivāciju mainīt uzvedību, taču izglītības iestādes pedagogi turpina uzvert izglītojamo kā "problēmbērnu". Tas nozīmē, ka darbā ar PMP risku novēršanu, paralēli darbam ar PMP riska izglītojamo un tā ģimeni, ir jāstrādā arī ar izglītības iestādi un pedagogiem. Pašvaldībai ir jāizveido atbalsta sistēma izglītojamiem un to ģimenēm, izglītības iestādēm un pedagogiem, kas darbojas savlaicīgi un efektīvi un nodrošina koordinētu iesaistīto pušu līdzdalību. Lai visām izglītības iestādēm būtu uzskatāmi skaidrs, kā saņemt vajadzīgo atbalstu no Pašvaldības, nepieciešams, izstrādāt sistēmu un rīcības shēmu atbalsta sniegšanai. Izglītības iestādēm ieteicams izmantot VISC metodiskos ieteikumus "Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē". Līdzīgi metodiskie ieteikumi būtu noderīgi arī pašvaldībām.

1.6. Secinājumi un nepieciešamās rīcības

PRIEKŠROCĪBAS

- Daudzveidīgs izglītības pakalpojumu un programmu piedāvājums un augsta iedzīvotāju apmierinātība ar izglītības pakalpojumu piedāvājumu un kvalitāti.
- Pirmsskolas izglītības pakalpojumi ir pieejami visiem pašvaldības bērniem.
- Sociālā vide pašvaldībā kopumā ir labvēlīga un droša sociālā vide.
- Bezmaksas interešu izglītība.
- Labs darbs ar jaunatni pārklājums novada teritorijā pilsētās.
- Pašvaldība rūpējas par saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējām bērniem un jauniešiem (nometnes, īslaicīga skolēnu nodarbinātība, labiekārtota āra infrastruktūra, dažādi pasākumi).
- Pašvaldībā darbojas Sadarbības grupa Bērnu tiesību aizsardzības jomā un ir spēkā esoša Bērnu tiesību aizsardzības programma 2018.-2023. g.
- Pašvaldībā darbojas Jaunatnes lietu konsultatīvā padome, kas nodrošina koordinētu darbu ar jaunatni īstenošanu.
- Lielākai daļai skolu ir pieredze darbā ar PMP risku mazināšanu, īstenojot projektu "Pumpurs".
- Sociālais dienests attīsta pakalpojumus jauniešiem.
- Pašvaldībā darbojas nodibinājums "Ģimeņu un bērnu attīstības centrs Brīnumiņš", kas strauji attīstās un nodrošina virkni atbalsta pakalpojumu bērniem ar īpašām vajadzībām un to ģimenēm.

IZAICINĀJUMI

- Projektam "Pumpurs", kurā atbalsta pasākumus saņēma aptuveni 10 % Talsu novada pašvaldības izglītības iestāžu izglītojamo, noslēdzoties, nepieciešams turpināt darbu ar PMP risku mazināšanu.
- Pašvaldībā ir izglītojamie ar augstu PMP risku (~5 % izglītojamo turpina mācības pagarinātajā mācību gadā, ~7 % izglītojamo ilgstoši un neattaisnoti kavē mācības, ~ 10 % izglītojamo ir zemi mācību sasniegumi).
- Pedagoģiskā personāla pārslodze, izdegšana un novecošanās.
- Izglītības iestādēs ir nepietiekams atbalsta speciālistu nodrošinājums.
- Pedagogiem trūkst zināšanas par darbu ar izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām un iekļaujošu izglītību.
- Sadarbības grupa Bērnu tiesību aizsardzības jomā primāri risina PMP gadījumus, pašvaldībā nav mehānismu koordinētai starpinstītu sadarbībai stratēģiskai PMP prevencijas pasākumu plānošanai un uzraudzībai.
- Lai arī Talsu novada pašvaldība pastāvīgi iegulda resursus izglītojamo un ģimeņu atbalstam, tomēr ikviena bērna un jaunieša vajadzību ievērošana un atbalsta nodrošināšana valstī un pašvaldībā ir pastāvīgi pilnveidojama.

NEPIECIEŠAMĀS RĪCĪBAS

- Pašvaldībā ir jāizveido atbalsta sistēma izglītojamajiem, viņu ģimenēm un izglītības iestādēm, kas nodrošinātu agrīnu PMP risku identifikāciju un koordinētu prevencijas un intervences pasākumu īstenošanu.
- Pašvaldībā nepieciešams ieviest divu līmeņu starpinstitūciju modeli, kurā tiek pieņemti stratēģiski lēmumi un plānota PMP prevencijas stratēģija (starpinstitūciju jeb stratēģiskais līmenis), gan arī īstenots operatīvs darbs ar konkrētu gadījumu risināšanu (starpprofesionāļu jeb operatīvais līmenis).
- Lai visām izglītības iestādēm būtu uzskatāmi skaidrs, kā iegūt atbalstu no dažādiem pašvaldības dienestiem un speciālistiem, ir jāizstrādā sistēma un rīcības shēma atbalsta sniegšanai.
- Jāstiprina starpinstitūciju un starpprofesionāļu sadarbība pašvaldībā, gūstot pieredzes apmaiņu, apmācības, praktiskus treniņus un atbalsta pasākumus.
- Jāpaaugstina atbalsta grupu kapacitāte vecākiem (BEA, CAP u.tml.).
- Jāveicina darbs ar jaunatni pieejamība arī pagastos, attīstot mobilo darbu ar jaunatni.
- Jāturpina un jāpaplašina atbalsta pasākumu klāsts izglītojamajiem, klasēm un izglītības iestādēm, iesaistot dažādus atbalsta speciālistus un neformālās izglītības iespējas.
- Jauniešiem ar PMP risku jānodrošina mentora pakalpojuma pieejamība.
- Pašvaldībai jākoncentrē pūliņi uz atbalsta speciālistu piesaistīšanu un noturēšanu.
- TN BJC un ieteicams arī pirmsskolās ir jāizveido sociālā pedagoga amata vietas.
- Nepieciešama sabiedrības, jo īpaši vecāku, izglītošana par dažādām sociālajām un uzvedības problēmām un to ietekmi uz mācību sasniegumiem.
- Lai veicinātu izglītojamo lasītprasmi, teksta izpratni un uzlabotu mācību sniegumus matemātikā un citos mācību priekšmetos, ieteicams nodrošināt pedagogu palīgus lasītprasmes un matemātisko iemaņu attīstīšanai, un stiprināt skolotājus.

2. PMP PREVENCIJAS SISTĒMA

Balstoties uz esošās situācijas izvērtējumu, šajā nodaļā izvirzīti PMP prevencijas sistēmas mērķi un sasniedzamie rezultāti, noteiktas rīcības un uzdevumi to sasniegšanai.

2.1. Stratēģiskie mērķi

2.1. tabulā noteikti PMP prevencijas sistēmas mērķi un sagaidāmā ietekme.

2.1. tabula: **Stratēģiskie mērķi un sagaidāmā ietekme.**

Nr.	MĒRĶIS	SAGAIĀMĀ IETEKME
1	2	3
① UNIVERSĀLĀ PREVENCIJA		
1.	Efektīva starpinstitūciju sadarbības sistēma PMP prevencijas darbam	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pašvaldībā ir ieviests divu līmeņu starpinstitūciju sadarbības modelis PMP prevencijas un intervences plānošanai, īstenošanai un uzraudzībai. ▶ Pašvaldībā ir pilnveidota rīcības programma jeb algoritms atbalsta nodrošināšanai izglītojamajiem, kas paredz iesaistīto pušu rīcības un sadarbību stratēģiskajā (starpinstitūciju) un operatīvajā (starpprofesionāļu) līmenī.
2.	Droša, atbalstoša mācību vide	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Izglītības iestādēs ir veicināta agrīna PMP risku pamanīšana un novēršana. ▶ Uzlabota izglītojamo un pedagogu labbūtība. ▶ Pieaugusi izglītojamo mācību motivācija.
3.	Daudzveidīgas saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas bērniem un jauniešiem	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stiprināts darbs ar jaunatni, jo īpaši – pagastos. ▶ Paplašinātas saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas bērniem un jauniešiem. ▶ Pieaudzis izglītojamo skaits, kuri ir iesaistīti ārpuskolas aktivitātēs. ▶ Uzlabojies bērnu un jauniešu vērtējums par brīvā laika aktivitāšu pieejamību un piedāvājumu pašvaldībā.
4.	Informēta sabiedrība par PMP riskiem un prevencijas nozīmi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uzlabojusies sabiedrības izpratne par PMP riskiem un potenciālo ietekmi, par PMP prevencijas darbu. ▶ Stiprināta kopienas līdzdalība bērnu un jauniešu vispusīgā audzināšanā.
5.	Vecāku kompetences stiprināšana audzināšanas jautājumos	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uzlabojusies vecāku kompetence bērnu audzināšanas jautājumos. ▶ Palielinājusies vecāku iesaiste izglītības iestādes norisēs. ▶ Uzlabojusies vecāku iesaistes koordinācija izglītības iestādēs.
② MĒRĶTIECĪGĀ PREVENCIJA		
6.	Pedagogu kompetences stiprināšana darbā ar PMP	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uzlabojusies agrīnu PMP risku identificēšanas prakse izglītības iestādēs. ▶ Pieaugusi pedagogu kompetence darbā ar PMP riska izglītojamajiem un atbalsta sniegšanu. ▶ Paaugstināta pedagogu stresa noturība. ▶ Mazināts pedagogu izdegšanas risks.
7.	Mērķēts atbalsts izglītojamajiem ar PMP risku	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uzlabota izglītojamo ar PMP risku labbūtība, pašapziņa un mācību motivācija. ▶ Paaugstināti izglītojamo mācību sasniegumi.

Nr.	MĒRĶIS	SAGAI DĀMĀ IETEKME
1	2	3
8.	Mērķtiecīga sadarbība ar PMP riska izglītojamo vecākiem	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uzlabojusies vecāku izpratne par līdzdalību bērna izglītošanās procesā. ▶ Uzlabojušās vecāku un bērnu savstarpējās attiecības.
9.	Neformālās izglītības atbalsts sociālā riska jauniešiem	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Mazināts PMP risks jauniešu vidū. ▶ Veicināta jauniešu līdzdalība pozitīvas attieksmes pret mācībām un sasniegumiem veidošanā jauniešu kopienā.
3 PIELĀGOTĀ PREVENCIJA		
10.	Individuālā atbalsta pasākumi PMP riska izglītojamajiem	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pieaugusi atbalsta pakalpojumu pieejamība PMP riska izglītojamajiem. ▶ Samazinājies izglītojamo īpatsvars, kuri pārtraukuši mācības. ▶ Uzlabojies izglītojamo mācību sniegums.
11.	Atbalsts pedagogiem un izglītības iestādes vadībai PMP problēm gadījumos	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Paaugstināta atbalsta komandas un izglītības iestādes vadības kompetence sarežģītu PMP riska gadījumu risināšanā.
12.	Sociālais atbalsts izglītojamajiem un ģimenēm krīzes situāciju pārvarēšanai	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stiprināta vecāku līdzdalība un kompetence PMP gadījumu risināšanā.

2.2. PMP prevencijas sistēmas ieviešanas rīcības plāns pašvaldībā

2.2. tabulā ir izveidots rīcības plāns PMP prevencijas sistēmas ieviešanai Talsu novadā, izvirzot mērķus un nosakot aktivitātes, atbildīgās un iesaistītās puses, laika periodu un finansējuma avotus mērķu sasniegšanai. Rīcības plānā norādīta plānoto prevencijas aktivitāšu sasaiste ar rīcībām un pasākumiem, kas plānoti Talsu novada Attīstības programmā 2022.-2028.gadam (TN AP) un Talsu novada Izglītības attīstības stratēģijā 2023.-2028. gadam (TN IAS).

2.2. tabula: PMP prevencijas sistēmas ieviešanas rīcības plāns.

Prevencijas aktivitāte	Sasaiste ar citiem dokumentiem	Sasniedzamais rezultāts	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Īstenošanas periods					Finansējuma avots
					2024	2025	2026	2027	2028	
1	2	3	4	5	6					7
① UNIVERSĀLĀ PREVENCIJA										
1.mērķis: Efektīva starpinstitūciju sadarbības sistēma PMP prevencijas darbam										
1.1. Izglītojamo atbalsta sistēmas pilnveide, ieviešot divu līmeņu starpinstitūciju sadarbības modeli pašvaldībā (stratēģiskais un operatīvais līmenis).	TN IAS R-1-5; R-1-6; TN AP R-3-12	Izstrādāts un ieviests divu līmeņu starpinstitūciju sadarbības modelis, nosakot iesaistīto pušu rīcības, sadarbības un lēmumu pieņemšanas kārtību, informācijas apriti u.tml. PMP prevencijas darba plānošanai un PMP gadījumu intervences organizēšanai. ³³	Sociālo, izglītības, kultūras un sporta jautājumu komiteja	Izglītības iestādes, SD, BT, PP, VP, TN BJC, u.c.	x					ES fondi, pašvaldības budžets
1.2. Vienotas, secīgas rīcības programmas (algoritma) izstrāde izglītojamo atbalsta pasākumu nodrošināšanai stratēģiskajā un operatīvajā līmenī.	TN IAS R-1-5; TN AP R-18-8	Visos starpinstitūciju un starpprofesionāļu sadarbības līmeņos, t.sk. izglītības iestādēs, ir noteikta vienota un secīga kārtība atbalsta pasākumu plānošanai un īstenošanai (atbilstoši VISC un BTAI metodiskajiem ieteikumiem).	Sadarbības grupa BTA, IP	Izglītības iestādes, SD, BT, PP, VP, TN BJC, u.c.	x					ES fondi, pašvaldības budžets
1.3. Apmācības , pieredzes apmaiņa PMP prevencijas darbā iesaistītajām iestādēm, to vadītājiem un speciālistiem.		PMP prevencijā iesaistīto iestāžu, dienestu vadītāji un speciālisti ir piedalījušies apmācībās, pieredzes apmaiņā u.c. pasākumos par starpinstitūciju sadarbību.	Sadarbības grupa BTA	IP, izglītības iestādes, SD, BT, PP, VP, TN BJC, u.c.	x	x	x	x	x	ES fondi
1.4. PMP risku monitorings .		Pašvaldībā tiek veikts PMP risku monitorings, izmantojot IKMS, interaktīvo PMP rīku u.c.	IP	Izglītības iestādes, SD,	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts budžets,

³³ Katras institūcijas rīcības ir noteiktas Talsu novada pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības programmā 2018.-2023. gadam.

Prevencijas aktivitāte	Sasaiste ar citiem dokumentiem	Sasniedzamais rezultāts	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Īstenošanas periods					Finansējuma avots
					2024	2025	2026	2027	2028	
1	2	3	4	5	6					7
				BT, PP, VP, TN BJC, u.c.						pašvaldības budžets
2. mērķis: Droša, atbalstoša mācību vide										
2.1. Palielināt atbalsta speciālistu pieejamību izglītības iestādēs kvalitatīvu izglītojamo atbalsta pasākumu un iekļaujošās izglītības īstenošanai.	TN IAS R-1-9; R-4-16; TN AP R-6-9	Izglītības iestādēs, tajā skaitā arī pirmsskolās un interešu izglītības iestādēs, ir pieejami sociālie pedagogi. Pirmsskolās un skolās ir pieejami atbalsta speciālisti kvalitatīva izglītības procesa nodrošināšanai: logopēdi, speciālie pedagogi, pedagogu palīgi, psihologi. Vispārizglītojošajās skolās pamatskolas un vidusskolas posmā ir pieejami karjeras konsultanti.	Izglītības pārvalde	Izglītības iestādes	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts mērķdotācija, pašvaldības budžets
2.2. Karjeras izglītības pakalpojumu nodrošinājums izglītojamajiem.	TN IAS R-3-7; TN AP R-8-5	Notiek plānveidīga karjeras speciālistu sagatavošana individuālajā konsultēšanā un klašu audzinātāju izglītošana karjeras izglītībā. Izglītības iestādēs tiek īstenoti karjeras izglītības pasākumi, t.sk. visiem 7.-12. klašu izglītojamajiem ir iespēja saņemt individuālās karjeras konsultācijas.	Izglītības pārvalde	Vispārizglītojošās skolas	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts mērķdotācija, pašvaldības budžets
2.3. Emocionālās labbūtības monitorings izglītības iestādēs.	TN IAS R-1-7	Emocionālās labbūtības monitorings tiek veikts katrā izglītības iestādē ne retāk kā vienu reizi gadā.	Izglītības pārvalde	Izglītības iestādes	x	x	x	x	x	Valsts budžets, pašvaldības budžets
2.4. Pasākumi sociāli emocionālo prasmju pilnveidei, emocionālās labbūtības stiprināšanai, mobinga mazināšanai u.tml.	TN IAS R-1-7	Vismaz vienu reizi gadā katrā izglītības iestādē tiek īstenoti pasākumi emocionālās labbūtības veicināšanai, mobinga mazināšanai, kas aptver visas vecumu grupas un izglītojamās.	Izglītības iestādes	Izglītības iestādes	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts budžets, pašvaldības budžets

Prevencijas aktivitāte	Sasaiste ar citiem dokumentiem	Sasniedzamais rezultāts	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Īstenošanas periods					Finansējuma avots
					2024	2025	2026	2027	2028	
1	2	3	4	5	6					7
2.5. Pasākumi , kas stimulē izglītojamo mācību sasniegumus.		Izglītības iestādēs tiek īstenotas programmas lasītprasmes un teksta izpratnes veicināšanai visos mācību priekšmetos. Izglītības iestādēs tiek īstenotas programmas matemātikas prasmju veicināšanai. Izglītības iestādēs tiek īstenoti pasākumi pašvadītas mācīšanās prasmju attīstīšanai.	Izglītības iestādes	Bibliotēkas, NVO, lektori, kouči, u.c.	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts budžets, pašvaldības budžets
2.6. Izglītojošais darbs par likumpārkāpumiem un paredzamajām sekām	TN AP R-3-11	Vismaz vienu reizi gadā katrā vispārīzglītojošajā skolā un pirmsskolas izglītības iestādē ir notikuši preventīvie pasākumi par likumpārkāpumiem un paredzamajām sekām, kas aptver visas vecumu grupas un izglītojamus.	Vispārīzglītojošās skolas un pirmsskolas izglītības iestādes	VP, PP	x	x	x	x	x	Valsts budžets, pašvaldības budžets
3. mērķis: Daudzveidīgas saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas bērniem un jauniešiem										
3.1. Darba ar jaunatni stiprināšana un neformālās izglītības pasākumu jauniešiem nodrošināšana.	TN AP R-3-2; R-3-4; R-3-5; TN IAS R-4-20; R-4-21	Mobilā darba ar jaunatni un jauniešu brīvprātīgā darba attīstīšana, neformālās izglītības pasākumi (vismaz 8 pasākumi gadā), ikgadējas neformālās izglītības apmācības ar profesionāliem treneriem.	TN BJC	Jauniešu centri	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts budžets, pašvaldības budžets
3.2. Atbalsts saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējām, t.sk. brīvlaikos.	TN AP R-3-3; R-3-7; R-3-8; R-3-11; R-7-6; R-14-2; TN IAS R-2-8; R-2-10; R-2-11; R-2-12; R-2-14; R-2-15	Nometnes, vasaras skolas, radošās darbnīcas, skolēnu vasaras nodarbinātība, sporta pasākumi u.tml.	TN BJC	Izglītības iestādes, NVO, u.c.	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts budžets, pašvaldības budžets
4. mērķis: Informēta sabiedrība par PMP riskiem un preventijas nozīmi										

Prevencijas aktivitāte	Sasaiste ar citiem dokumentiem	Sasniedzamais rezultāts	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Īstenošanas periods					Finansējuma avots
					2024	2025	2026	2027	2028	
1	2	3	4	5	6					7
4.1. Sabiedrības informēšana par bērniem, jauniešiem un ģimenēm ar bērniem pieejamo atbalstu .	TN AP R-18-4	Pašvaldībā tiek regulāri apkopota, sistematizēta un publiskota informācija par pieejamajiem atbalsta pasākumiem izglītojamajiem un ģimenēm ar bērniem.	Sabiedrisko attiecību un mārketinga nodaļa	IP, SD, BT, izglītības iestādes	x	x	x	x	x	ES fondi
4.2. PMP risku un ietekmes skaidrošana sabiedrībai plašākai.	TN IAS R-4-13	Pašvaldības plašsaziņas un informatīvajos kanālos tiek aktualizēta PMP tematika, popularizēti pozitīvas pieredzes un iedvesmas stāsti, veicināta izglītības kā vērtības nostiprināšanās.	Sabiedrisko attiecību un mārketinga nodaļa	IP, SD, BT, PP, VP, izglītības iestādes	x	x	x	x	x	ES fondi
5. mērķis: Vecāku kompetences stiprināšana audzināšanas jautājumos										
5.1. Vecāku un izglītības iestādes sadarbības stiprināšana.	TN IAS R-4-12; TN AP R-4-3	Izglītojošas lekcijas vecāku sapulcēs, vecāku dienas, neformāli saliedēšanas pasākumi, izglītības iestāžu padomju darba stiprināšana, regulāras klases audzinātāju individuālas pārrunas ar izglītojamo vecākiem, u.c.	Izglītības iestādes		x	x	x	x	x	ES fondi, valsts mērķdotācija
5.2. Izglītojoši pasākumi vecākiem bērnu vecumposmu izpratnei un audzināšanas prasmju pilnveidošanai.	TN IAS R-4-12; R-3-4; TN AP R-4-3	Pieaugušo neformālās izglītības pasākumi par bērnu audzināšanu, pasākumu cikls "vecāks-vecākam", tematiskās grupas u.tml.	Izglītības pārvalde	NVO, TN BJC, izglītības iestādes	x	x	x	x	x	ES fondi
5.3. Programmas vecāku sociālo prasmju pilnveidošanai .	TN AP R-4-3	Nodrošināt izglītojošās un atbalsta grupas, piemēram, BEA, CAP, Sargeņģelis, Bez pēriena u.c.	SD	Izglītības iestādes, NVO, lektori	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts budžets, pašvaldības budžets
🔗 MĒRĶTIECĪGĀ PREVENCIJA										
6. mērķis: Pedagogu kompetences stiprināšana darbā ar PMP riska izglītojamajiem										
6.1. Apmācības un praktiski treniņi pedagogiem par PMP preventijas tematiku, speciālajām vajadzībām u.tml.	TN IAS R-4-4	Apmācības, pedagogu profesionālā pilnveide par PMP risku pamanīšanu un mazināšanu, agrīnas diagnostikas metodēm, atbalsta pasākumiem u.tml.	Izglītības pārvalde	Izglītības iestādes	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts budžets

Prevencijas aktivitāte	Sasaiste ar citiem dokumentiem	Sasniedzamais rezultāts	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Īstenošanas periods					Finansējuma avots
					2024	2025	2026	2027	2028	
1	2	3	4	5	6					7
6.2. Atbalsta pasākumi pedagogiem, kas strādā ar PMP riska izglītojamajiem.	TN IAS R-4-4	Supervīzijas (2x semestrī); pieredzes apmaiņas pasākumi (1x semestrī), u.c.	Izglītības pārvalde	Izglītības iestādes	x	x	x	x	x	ES fondi
6.3. Bērnu agrīnās attīstības izvērtēšana un atbalsts.		Diagnostikas rīku ieviešana un atbalsts bērniem agrīnā vecumā attīstības u.c. risku novēršanai.	Izglītības iestādes		x	x	x	x	x	ES fondi, valsts budžets
6.4. Ikgadēja pašvaldības vai reģionāla mēroga izglītības konference.		Pašvaldības un starpnovadu līmenī tiek nodrošināta pieredzes apmaiņa starp izglītības iestādēm un speciālistiem, potenciāli iesaistot Talsu, Kuldīgas un Ventspils novadu un Ventspils valstspilsētas izglītības iestādes.	IP	Izglītības iestādes	x	x	x	x	x	ES fondi, pašvaldības budžets
7. mērķis: Mērķēts atbalsts izglītojamajiem (PMP riska grupa)										
7.1. Atbalsta speciālistu konsultācijas.	TN IAS R-1-6	Izglītojamajiem pēc nepieciešamības ir pieejamas atbalsta speciālistu konsultācijas.	Izglītības iestādes	IP	x	x	x	x	x	ES fondi
7.2. Atbalsta un izglītojošas grupas izglītojamiem, pusaudžiem.		Atbalsta programma bērniem ar uzvedības grūtībām (STOP 4-7 u.c.).	Izglītības iestādes	IP, SD, PP, VP	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts budžets, pašvaldības budžets
7.3. Individuālas un grupu konsultācijas mācību priekšmetu apgūvē.	TN IAS R-1-6	Izglītojamajiem pēc nepieciešamības ir pieejamas individuālas un grupu konsultācijas mācību priekšmetos.	Izglītības iestādes		x	x	x	x	x	Valsts mērķdotācija
8. mērķis: Mērķtiecīga sadarbība ar PMP riska izglītojamo vecākiem										
8.1. Konsultatīvais atbalsts vecākiem.		Izglītojamo vecākiem nepieciešamības gadījumā ir pieejams konsultatīvs atbalsts, ko sniedz izglītības iestādes pedagoģiskais personāls, IP vai SD speciālisti.	Izglītības iestādes	IP, SD	x	x	x	x	x	ES fondi, valsts mērķdotācija, pašvaldības budžets

Prevencijas aktivitāte	Sasaiste ar citiem dokumentiem	Sasniedzamais rezultāts	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Īstenošanas periods					Finansējuma avots
					2024	2025	2026	2027	2028	
1	2	3	4	5	6					7
8.2. Atbalsta - izglītojošas grupas vecākiem.	AP R-18-6; R-19-5	Izglītības iestādes sadarbībā ar SD organizē atbalsta – izglītojošas grupas izglītojamo vecākiem.	Izglītības iestādes, SD							ES fondi, pašvaldības budžets
9. mērķis: Neformālās izglītības atbalsts sociālā riska jauniešiem										
9.1. Atbalsta programmas PMP riska jauniešiem.		Dažādas atbalsta programmas jauniešiem, t.sk. "jaunietis – jauniešiem", darbs ar PMP riska jauniešiem jauniešu centros, vasaras nometnes PMP riska jauniešiem u.tml.	TN BJC, jauniešu centri	Izglītības iestādes, SD, IP	x	x	x	x	x	ES fondi
3 PIELĀGOTĀ PREVENCIJA										
10. mērķis: Individuāla atbalsta pasākumi PMP riska izglītojamajiem										
10.1. Kompleksu individuālo atbalsta plānu izstrāde PMP riska gadījumos.		PMP gadījumā izglītojamajam tiek sastādīts individuāls atbalsta plāns (ja iespējams, izmantojot projekta "Pumpurs" interaktīvo rīku).	Izglītības iestādes	IP, Sadarbības grupa BTA	x	x	x	x	x	ES fondi
10.2. Individuālas atbalsta speciālistu konsultācijas.	TN IAS R-1-6	Izglītojamajam PMP gadījumā ir pieejamas atbalsta speciālistu, pedagoga, jaunatnes darbinieka u.c. "uzticības personas" konsultācijas.	Izglītības iestādes	IP, SD, Sadarbības grupa BTA, TN BJC, jauniešu centri	x	x	x	x	x	ES fondi
10.3. Individuālas konsultācijas mācību priekšmetu apgūvē.	TN IAS R-1-6	Uzlabojas mācību sasniegumi, tas veicina izglītojamā motivāciju turpināt mācības	Izglītības iestādes		x	x	x	x	x	Valsts mērķdotācija
11. mērķis: Atbalsts pedagogiem un izglītības iestādes vadībai problēmgadījumos										
11.1. Iespēja saņemt profesionālu padomu un atbalstu PMP gadījumu risināšanā.		Izglītības iestādes vadībai, atbalsta komandai un pedagogiem ir iespēja saņemt konsultācijas un atbalstu, piemēram, mediācija, supervīzija, konsultācijas, koučings u.c.	Izglītības iestādes	IP, Sadarbības grupa BTA, BTAI, mediatori, supervizori, psihologi, kouči u.c.	x	x	x	x	x	ES fondi

Prevencijas aktivitāte	Sasaiste ar citiem dokumentiem	Sasniedzamais rezultāts	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Īstenošanas periods					Finansējuma avots
					2024	2025	2026	2027	2028	
1	2	3	4	5	6					7
12. mērķis: Sociālais atbalsts izglītojamajiem un ģimenēm krīzes situāciju pārvarēšanai										
12.1. Psihologa, psihoterapijas konsultācijas, mediācija ģimenēm.	AP R-18-6	Ģimenēm krīzes situācijās ir pieejams psihologa un/vai psihoterapeita konsultācijās, mediācija.	SD	Bāriņtiesa, Sadarbības grupa BTA	x	x	x	x	x	Valsts, budžets, pašvaldības budžets

2.3. Rezultatīvie rādītāji

Par PMP prevencijas plānā izvirzīto mērķu sasniegšanu liecinās rezultatīvie rādītāji, kas noteikti arī Talsu novada izglītības nozares attīstības stratēģijā 2023.-2028. gadam un Talsu novada attīstības programmā 2022.-2028. gadam (skat. 2.3. tabulu).

2.3. tabula: PMP prevencijas sistēmas rezultatīvie rādītāji.

Rādītājs	Pašreizējā vērtība		Sasniedzamais rezultāts		Datu avots
	bāzes gads	vērtība	2025	2028	
1	2	3	4	5	6
Rādītāji, kas noteikti Talsu novada attīstības programmā 2022.–2028. gadam:					
<i>Iedzīvotāju īpatsvars, kas sabiedriskās domas aptaujā izglītības pakalpojumu pieejamību un kvalitāti ir vērtējuši kā "apmierinošu" un "dīzāk apmierinošu".</i>					
1. Vispārējās izglītības pakalpojumi.	2021	89%	≥ 89%	≥ 89%	aptauja
2. Pirmsskolas izglītības pakalpojumi.	2021	91%	≥ 91%	≥ 91%	aptauja
3. Profesionālās ievirzes izglītība.	2021	86%	≥ 86%	≥ 86%	aptauja
Rādītāji, kas noteikti Talsu novada izglītības nozares attīstības stratēģijā 2023.-2028. gadam:					
4. Pirmsskolas vecuma bērnu līdz obligātajam vecumam (1,5-4 g.) īpatsvars, kas apmeklē PII (t.sk. privātās PII).	2021/ 2022	~89%	90%	90%	VIIS; CSB
5. Iedzīvotāji, kas pabeiguši pamatskolu un turpina izglītību: → turpina mācības vidusskolā, → turpina mācības profesionālajā izglītībā, → mācības neturpina.	2020/ 2021 - 2021/ 2022	50-55% 30-35% 10-12%	53% 40% 7%	52% 45% 3%	VIIS; CSB
6. Bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām, kas turpina izglītību pēc obligātās izglītības iegūšanas, īpatsvars.	2021/ 2022	~15%	20%	35%	VIIS
7. Izglītojamo īpatsvars, kuri priekšlaicīgi pārtraukuši mācības.	2021/ 2022	0,6% (12 izglītojamie)	<1%	<1%	KMS
8. Izglītojamo ar zemiem mācību rezultātiem CE un VPD īpatsvars.	2021/ 2022	CE: 19% VPD: 4%	< 20% < 4%	< 20% < 3%	Pašvaldības dati, VISC
9. Izglītojamo skaits uz atbalsta personāla likmi.	2021/ 2022	90 : 1	80 : 1	70 : 1	KMS
10. Iesaistīto pušu apmierinātības rādītāji: → izglītojamo (4.-12.kl.) apmierinātība, → vecāku (PII un skolas) apmierinātība, → pedagogu (PII un skolas) apmierinātība.	2022	76% (22%) 88% (30%) 88% (23%)	≥ 80% ≥ 85% ≥ 85%	≥ 85% ≥ 85% ≥ 85%	Aptauja

2.4. PMP prevencijas sistēmas un aktivitāšu īstenošanas uzraudzība

Šajā sadaļā tiek aprakstīta pašvaldības PMP prevencijas sistēmas pārvaldības un aktivitāšu īstenošanas uzraudzības kārtība, paredzot iespēju sasniegto starprezultātu izvērtēšanai un plānoto aktivitāšu pielāgošanai nosprausto mērķu un rezultātu efektīvākai sasniegšanai. Īstenošanas uzraudzības sistēmas jeb modeļa pamatuzdevums ir nodrošināt savlaicīgu un rezultatīvu PMP prevencijas aktivitāšu ieviešanu un analīzi. Uzraudzības pamatā ir regulārs izvērtējums par to, vai un kā tiek īstenotas PMP ieviešanas plānā noteiktās aktivitātes un izvirzītie stratēģiskie mērķi.

Par Talsu novada pašvaldības Rīcības programmas “Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas prevencijas sistēma un ieviešanas plāns 2024.-2028. gadam” (PMP prevencijas plāna) vispārēju ieviešanu un resursu piešķiršanu dokumentā noteikto aktivitāšu īstenošanai atbildīga ir Talsu novada pašvaldība.

Par PMP prevencijas plāna ieviešanas koordinēšanu un uzraudzību atbildīga ir Talsu novada Domes Sociālo, izglītības, kultūras un sporta jautājumu komiteja.

Par PMP prevencijas plānā noteikto aktivitāšu īstenošanu atbildīgās puses ir noteiktas rīcības plānā.

PMP prevencijas plāna ieviešanas uzraudzības pamatā ir regulārs izvērtējums par to, vai un kā tiek īstenotas rīcības plānā noteiktās darbības. **Sadarbības grupa bērnu tiesību aizsardzībā uzdevums ir regulāri iegūt un apkopot informāciju no izglītības iestādēm un citām iesaistītajām pusēm un sadarbības partneriem**, tādējādi, cita starpā, organizējot PMP prevencijas monitoringa sistēmas ieviešanu. Uzraudzības un monitoringa pasākumi ietver arī izglītojamo, pedagogu, citu iesaistīto speciālistu un sabiedrības, īpaši vecāku, viedokļu izziņāšanu – šie dati tiks izmantoti PMP prevencijas plāna rezultātu izvērtēšanai, t.sk. izvirzīto rezultātīvo rādītāju analīzei.

Sadarbības grupa bērnu tiesību aizsardzībā regulāri, reizi gadā sagatavo pārskatu par PMP prevencijas plāna ieviešanu, kas tiek strukturēts atbilstoši izvirzītajiem rīcību virzieniem, rīcībām un rīcību rezultātiem, un, ja nepieciešams, kalpo kā pamats PMP prevencijas plāna aktualizācijai. PMP prevencijas plāna aktualizēšana ietver informācijas apkopošanu par izpildītajiem uzdevumiem un/vai to izpildes statusu. Aktualizētā PMP prevencijas plāna redakcijā ir jāiekļauj plānotās izmaiņas – jaunie pasākumi un izmaiņas plānotajās darbībās. Ieteicams pārskatu par PMP prevencijas plāna ieviešanu sagatavot līdz katra kalendārā gada decembra beigām, lai iesaistītās institūcijas varētu iekļaut PMP plānā aktualizētās rīcības savos ikgadējos darba plānos.

PMP rīcības plāna aktualizēšanu un, ja attiecināms, papildināšanu ieteicams veikt ne vēlāk kā 2026. gadā, nemainot Stratēģijā izvirzītos stratēģiskos uzstādījumus, bet pārskatot plānoto darbību aktualitāti, kā arī veicot stratēģijā izvirzīto rezultātīvo rādītāju starpposma izvērtējumu. Stratēģija un rīcības plāns ir papildināmi atbilstoši ES, valsts un reģionāla mēroga aktualitātēm izglītības politikā.

Domes priekšsēdētāja

E. Kārklīņa